

א. זקן⁽⁸⁷⁸⁾,

ב. ושהוא רגיל [מורגל ומנוסה] בתפילה, כדי שלא יטעה⁽⁸⁷⁹⁾,

ג. ויש לו בנים [בגמרא להלן מבואר דהיינו שיש לו בנים ואין לו במה לפרנסם, שליבו נשבר ונדכה],

ד. וביתו ריקם [בגמרא יתבאר שאין הכוונה כפשוטו, שהוא עני, אלא שגופו נקי מעבירות, שלא חטא, ולא יצא עליו שם רע

ויאל] הוא אומר [הנביא מצוה ואומר לישראל]: "קראנו לבככם — ואל בנידיכם"⁽⁸⁷⁴⁾. והיינו, שאין חפץ לה' במעשים חיצוניים, כגון קריעת בגדים, שסימן הוא לאבל וצער. אלא במעשים פנימיים, שבירת תאוות הלב.

לאחר מכן עמדו בתפלה [עומדים להתפלל].

מורידין⁽⁸⁷⁵⁾ לפני התיבה⁽⁸⁷⁶⁾ שליח ציבור שיש בו את המעלות דלהלן:⁽⁸⁷⁷⁾

עומד עליו הוא עמוק משאר בית הכנסת, משום "ממעמקים קראתיך ה'". ולכן נקרא הש"ץ בכל מקום יורד לפני התיבה.

876. היינו ששליח הצבור היה עומד לפני התיבה שבה מונח ספר התורה. ועיין באגרות משה [או"ח ח"ב סימן כח] שהביא את שיטת הב"ח [בסימן קנ], שאין זה ארון הקודש שבו היו מונחים כל ספרי התורה, אלא שהיו מניחים בתיבה ספר תורה אחד, כדי שירד לפניו שליח הציבור להתפלל. עיין שם שהאר"ך.

877. בגמרא להלן מובאות מעלות נוספות שצריכות להיות בשליח צבור. ועיין בגבורת ארי שם, שביאר מדוע לא הזכיר התנא מעלות אלו.

878. כתב הגבורת ארי, שגם כאן הכוונה לזקן שהוא חכם. אמנם, אם אין זקן כזה, אומר זקן סתם, כי ודאי הוא עדיף על צעיר, שאין לו כל כך דאגות. ומכל מקום, כאן, לענין תפילה, אין כל עדיפות לאדם של צורה.

879. כי חזן הטועה — סימן רע הוא לשולחיו. רש"י.

ובגליון הש"ס ציין לדברי רש"י במסכת חולין [קלו א, ד"ה תורת משה] שכתב, שתורת משה קרויה תורה, לפי שניתנה תורה לדורות. ושל נביאים נקרא "קבלה", משום שקיבלו ברוח הקודש כל נבואה ונבואה לפי צורך השעה, והדור, והמעשה.

ובשו"ת אמרי בינה [סימן ה'] הוכיח מכאן ומעור מקומות, שהפירוש המכונה רש"י על מסכת תענית — אינו מרבינו שלמה יצחקי, שהרי סותר עצמו ממה שכתב במסכת חולין!

874. כתב רש"י בביאור הפסוק [ויאל ב יג]: קראנו לבככם ואל בגדיכם — שאינו חש [הקב"ה] לקריעת בגדיכם. דבר אחר, קראנו לבככם, ואל תצטרכו לקרוע בגדיכם מחמת אבל. וכן מביאים בשם הירושלמי, שאם קרעתם לבככם בתשובה, אינכם קורעים בגדיכם על בניכם.

875. נקט התנא לשון "מורידין לפני התיבה", משום שכל המתפלל לפני התיבה נקרא יורד, כפי שנאמר "ממעמקים קראתיך ה'". ולכן צריך שיהא חזון עומד במקום נמוך יותר מאשר שאר הקהל.

וכן מצינו במשנה ברורה [סימן צ' סק"ה]: כתב המ"א, שעכשיו נהגו שהמקום שהש"ץ